

EIERMELDING

Del 1 – eierpolitikk

KRISTIANSUND KOMMUNE

Vedtatt av bystyret 15.12.2020

Innhold

1	Innledning.....	3
2	Eierpolitikk.....	4
2.1	Politisk og administrativ eieroppfølging.....	5
2.2	Motiv for selskapsdannelse og eierskap	9
2.3	Etablering av selskap og valg av selskapsform	10
2.4	Overordnede prinsipper for eierstyring	11
2.4.1	Selskapsspesifikke eierstrategier	13
2.4.2	Aktivt eierskap.....	13
2.4.3	Åpenhet.....	14
2.4.4	Samfunnsansvar	14
2.4.5	Kapitalstruktur	14
2.4.6	Styresammensetning.....	15
2.4.7	Styrets rolle og oppgaver.....	15
2.4.8	Godtgjørelse	16
2.4.9	Internkontroll	16
2.5	Evaluerings av kommunale eierskap	17
3	Selskapsformer	18
3.1	Kommunale foretak (KF).....	18
3.2	Interkommunale samarbeid	20
3.2.1	Interkommunalt samarbeid § 27	20
3.2.2	Vertskommunesamarbeid § 28 a-k.....	20
3.3	Interkommunale selskap (IKS).....	21
3.4	Aksjeselskap (AS).....	22

1 Innledning

Eiermeldingen har som formål å øke kunnskapen om de kommunale selskapene og rammene for styring og kontroll av selskapenes virksomhet. Eiermeldingen er ment å være et styringsverktøy for både folkevalgte og administrasjon. Den er også ment å være et dynamisk og offentlig dokument som kan og skal endres ved behov.

Kommunens eiermelding består av to deler:

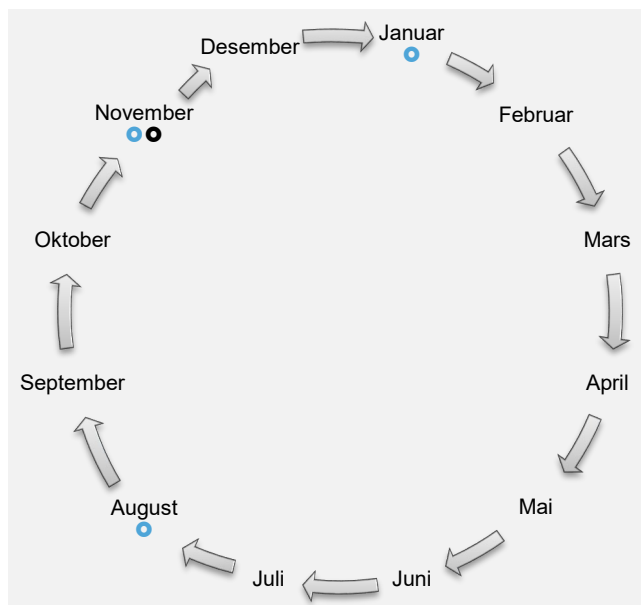
Del 1 eierpolitikk - omhandler kommunens overordnede prinsipper for forvaltning av selskaper og eiendeler.

Del 2 eierberetning - gir en samlet oversikt over kommunens eierinteresser.

Eiermeldingen skal:

- sikre helhetlig politisk styring av kommunens eierinteresser
- fremme åpenhet knyttet til kommunens eierskap
- bidra til aktiv eierstyring av kommunalt eide selskaper
- bidra til samfunnsansvarlig eierskap
- bidra til klargjøring av roller og ansvar
- bidra til strategisk, målrettet og forutsigbar eierutøvelse til beste for kommunens innbyggere, kommunen selv og kommunens selskaper
- legge grunnlag for utvikling av selskapene i tråd med eiers interesser og syn
- gi en oversikt over og vurdering av kommunes ulike selskaper og selskapsformer

Figuren under viser årshjulet for organisering og oppfølging av kommunens eierskap.

	○ ADMINISTRATIVE PROSESSER	● POLITISKE PROSESSER OG BESLUTNINGER
Januar	○ - Folkevalgtopplæring hvert 4. år etter valg	
August	○ - Oppstart eiermelding: - oppdatering og analyse av eierportefølje hvert år - revidering av eierpolitikk hvert 4. år	
November	○ - Rådmannens utkast til eiermelding ferdigstilles	● - Bystyrets eiermøte: - rullering av eierportefølje hvert år - rullering av eierpolitikk hvert 4. år etter valg
Hele året		● - Rapportering fra kommunens eierrepresentanter til formannskap/bystyre

2 Eierpolitikk

Eierpolitikken utgjør rammeverket for kommunens eierstyring og omfatter alle overordnede prinsipper, retningslinjer og strategier som regulerer kommunens styring og kontroll. Kommunens eierstyring av selskaper skal utøves innenfor rammen av det lovverket som gjelder for den aktuelle selskapsform.

Kristiansund kommune ivaretar en rekke roller overfor de kommunale selskapene. Kommunen er blant annet kunde, eier og myndighetsutøver. Kommunen må opptre ryddig og skille mellom rollene for å ha legitimitet og troverdighet i utøvelsen av hver rolle. Det vil følgelig være hensiktsmessig å rendyrke og øke bevisstheten knyttet til kommunens eierrolle. Kommunen arbeider kontinuerlig for å profesjonalisere kommunens forvaltning av eierinteressene gjennom å videreutvikle kommunens eierpolitikk.

Eierpolitikken stiller krav til kommunens eieroppfølging. Eierpolitikken skal sikre at kommunen opptrer som en aktiv, forutsigbar og langsiktig eier overfor selskapene. Utskilling av kommunal virksomhet gjennom selskapsorganisering medfører at bystyret ikke lenger kan utøve direkte styring og kontroll overfor virksomheten. Virksomheten må styres indirekte gjennom selskapenes eierorgan. For å forhindre at for mye beslutningsmyndighet og kontroll overføres fra folkevalgte organ til selskapsorgan, er det formålstjenlig å utvikle en tydelig eierpolitikk.

Eierpolitikken stiller også krav til selskapenes virksomhet. De selskapsspesifikke eierstrategiene gir blant annet uttrykk for kommunens mål med eierskapet og forventninger til selskapets virksomhet. Eierpolitikken skal således bidra til å sikre at kommunen realiserer målene som ligger til grunn for eierskapet.

Kommunens eierpolitikk innbefatter alle overordnede prinsipper, retningslinjer og strategier som regulerer kommunens styring og kontroll av kommunale selskap. I eierpolitikken inngår også retningslinjer og strategier som er spesifikke for den enkelte selskapsform og det enkelte selskap. Kommunens eierpolitikk skal rulleres i bystyret hvert fjerde år etter valg. Eierpolitikken utgjør rammeverket for kommunens eierstyring.

Kommunens rammeverk for eierstyring

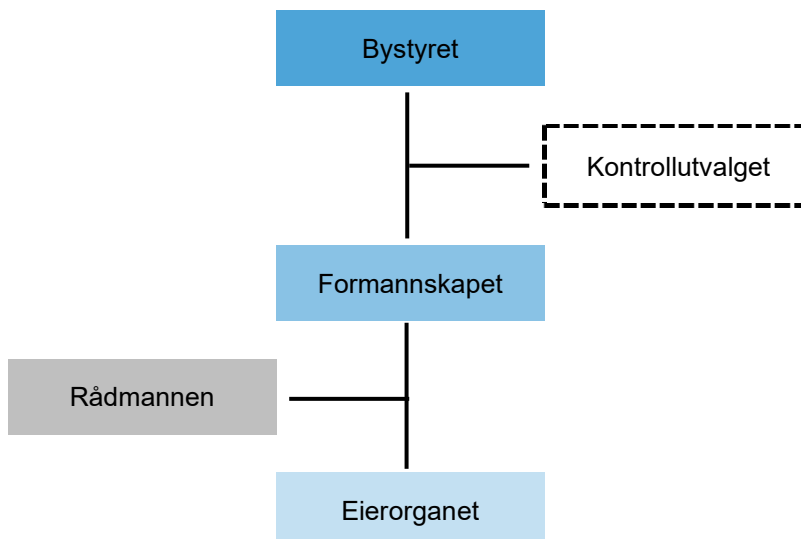
1. Politisk og administrativ eieroppfølging
2. Motiv for selskapsdannelse og eierskap
3. Etablering av selskap og valg av selskapsform
4. Overordnede prinsipper for eierstyring

2.1 Politisk og administrativ eieroppfølging

Den politiske eieroppfølgingen forestås hovedsakelig av bystyret i kraft av å være kommunens øverste myndighet. Kontrollutvalget skal på vegne av bystyret påse at det føres tilsyn med forvaltningen av kommunens interesser i selskap med mere. Rådmannen skal primært legge til rette for den politiske styringen av selskapene, herunder bidra til å videreutvikle kommunens eierskapspolitikk. Den direkte eierstyringen skal utelukkende utøves gjennom eierorganene.

Kommunens styringsmuligheter overfor selskapene og eierorganenes rolle er nærmere beskrevet i [kapittel 3](#).

Figuren under viser Kristiansund kommunes eieroppfølging.

Bystyret

Bystyret er kommunens øverste myndighet med overordnet ansvar for den samlede virksomheten, og har av den grunn en sentral rolle i kommunens eieroppfølging. Kommuneleien og relevante særlover angir bystyrets ansvar og myndighet.

Bystyret oppgaver/ansvar:

- fatte vedtak om etablering og avvikling av selskaper
- oppnevne representanter til eierorganene
- utforme kommunens eierpolitikk
- behandle kommunens samlede eierportefølje
- føre tilsyn og kontroll med forvaltningen av eierinteressene

Bystyret skal selv fatte vedtak om oppretting/ avvikling av et kommunalt foretak (KF), herunder velge styret og fastsette vedtekter for foretaket, jf. koml. § 62 nr. 1. Bystyret er direkte overordnet styret i et kommunalt foretak og utgjør således foretakets eierorgan. Bystyret kan innskrenke styrets normalkompetanse ved å ta inn bestemmelser i vedtektene om at visse vedtak må godkjennes av bystyret, jf. koml. § 69. Bystyret behandler videre foretakenes årsbudsjett og årsberetning/-regnskap. Bystyret skal også fatte vedtak om deltakelse, uttreden, opptak av nye deltakere samt avvikling av et interkommunalt selskap (IKS), herunder vedta selskapsavtalen, jf. inntkomsel. §§ 4 og 32. Dersom de interkommunale selskapenes budsjetter forutsetter tilskudd fra deltakerne, er budsjettene i utgangspunktet ikke endelige før bystyret har behandlet kommunens budsjett etter koml. § 45. Bystyret er videre beslutningsorgan ved etablering av aksjeselskap (AS), herunder ved kjøp og salg av aksjer. Bystyret skal tilsvarende fatte vedtak vedrørende deltakelse i interkommunalt samarbeid (§ 27), vertskommunesamarbeid (kap.5) og andre juridiske enheter.

Bystyret oppnevner kommunens representanter i selskapenes eierorgan. Representantskapet i interkommunale selskaper (IKS) er et eierorgan. Representantskapet er tillagt mer myndighet i den daglige drift enn generalforsamlingen i et AS. Representantskapets medlemmer er personlig valgt/oppnevnt for 4 år og kan bli holdt ansvarlige på samme måte som styrets medlemmer, jf. § 38 i lov om interkommunale selskaper. Bystyret velger selv sine medlemmer i representantskapet i interkommunale selskaper (IKS). For å sikre politisk forankring, samt å bidra til å forenkle samhandling og kommunikasjon mellom bystyret og eierorganet, skal representantskapets medlemmer velges blant de faste representantene i bystyret.

Styremedlemmer vil som regel oppnevnes formelt av eierorganet. Bystyret kan imidlertid fremme navneforslag på styremedlemmer for valgkomité eller eierorgan.

Bystyret skal som kommunens øverste myndighet behandle saker av stor prinsipiell eller strategisk betydning. Det vil følgelig tilligge bystyret å fastsette kommunens eierpolitikk, herunder overordne prinsipper og retningslinjer for kommunens eierstyring samt eierstrategier for det enkelte selskap. Bystyret angir dermed også rammene for den operative eieroppfølgingen som utøves av kommunens representanter i eierorganene.

Bystyret behandler videre kommunens eierberetning som omhandler utviklingstrekk og resultater for kommunens samlede eierportefølje. Bystyret vil i tillegg behandle saker som i følge lovgivningen, vedtekter, selskapsavtaler og aksjonæravtaler skal behandles av bystyret.

Bystyrets tilsyns- og kontrollfunksjon er delegert til kontrollutvalget.

Formannskapet

Formannskapet er delegert myndighet til å utøve løpende eierstyring. Delegeringen omfatter ikke kommunale foretak.

Formannskapets oppgaver/ansvar:

- instruere eierrepresentantene ved behov
- forestå nødvendige politiske avklaringer
- sikre tilfredsstillende informasjonsutveksling mellom selskapene og politisk ledelse

I enkeltsaker av prinsipiell eller stor betydning, kan formannskapet instruere eierrepresentantene. Formannskapet er også tillagt ansvaret for å forestå nødvendige politiske avklaringer i forkant av møter i eierorganene, når eierrepresentantene har behov for dette.

Formannskapet skal videre ivareta dialogen mellom kommunen og selskapene gjennom rapportering fra/kontaktmøter med eierrepresentantene. Rapporteringen/møtene gjennomføres etter egen plan og målet er at alle selskapene skal være gjenstand for behandling minimum en gang i løpet av valgperioden. Eierrepresentantene skal informere om resultater, rammevilkår, framtidsutsikter med videre. Kontaktmøtene skal videre benyttes til å avklare målforståelse og evaluere partenes oppfølging av eierstrategier.

Ordfører

Ordfører har ingen formell lovpålagt rolle i forhold til kommunens eierskap, med mindre bystyret gjør slikt vedtak. Dette betyr at ordfører ikke har noen annen funksjon overfor kommunens eierinteresser enn de øvrige folkevalgte, med mindre ordfører gis myndighet av bystyret.

Ordførerens oppgaver/ansvar:

- sette seg inn i saker som vedrører kommunens eierforhold og eierstyring

Hvis ordfører deltar som kommunens representant på generalforsamling og/eller representantskap, er det som representant for bystyrets flertall. Om ordfører sitter i styret for et av kommunes selskaper skal vedkommende i utføring av dette vervet ivareta selskapets interesser.

Ordfører kan videredelegere sin fullmakt.

Den enkelte folkevalgte

Den enkelte folkevalgte har som medlem av bystyret en eierrolle gjennom rollen og ansvaret som medlem av bystyret.

Folkevalgtes oppgaver/ansvar:

- sette seg inn i saker som vedrører kommunens eierforhold og eierstyring

Et styreverv er ikke et politisk verv og en del av vervet som folkevalgt, men et frivillig verv som man kan takke nei til. Takker man ja til et styreverv, har man ansvar for å sette seg inn i hva styrevervet innebærer i forhold til rollen som folkevalgt, samt hvilket lovverk som gjelder for virksomheten og styrevervet. Et styreverv kan også innebære et personlig ansvar. Den enkelte folkevalgte har ingen eierrolle som privatperson.

Eierrepresentant

Bystyret oppnevner kommunens representanter i selskapenes eierorgan.

Eierrepresentantenes oppgaver/ansvar:

- ivareta kommunens eierinteresser
- utøve sin rolle innenfor vedtatte føringer fra bystyre /formannskap
- i eierorganene stemme i henhold til vedtak fattet i bystyre /formannskap
- selvstendig ansvar for å innhente informasjon og avklare kommunens mål og strategier knyttet til selskapets virksomhet
- rapportere til formannskapet etter gjeldende rapporteringsplan

Kommunen som eier skal fremme sine eierinteresser gjennom representantskapsmøte (IKS) og generalforsamling (AS). For aksjeselskaper skal eier i generalforsamling godkjenne årsregnskap og årsberetning, herunder utdeling av utbytte. For interkommunale selskaper skal eier gjennom representantskapet i tillegg fastsette budsjett, økonomiplan, samt foreta vedtak om pantsettelse av fast eiendom eller andre større kapitalinvesteringer, eller vedtak om å foreta investeringer som er av vesentlig betydning for selskapet eller en eller flere av deltakerne.

Kommunens eierrepresentant(er) i representantskapsmøte/generalforsamling skal ivareta Kristiansund kommunes eierinteresser. Eierrepresentantene skal utøve sin virksomhet innenfor de rammer som fremgår av denne eiermeldingen, samt andre føringer som er vedtatt av bystyre /formannskap. Den politiske debatt og vedtak om hvordan kommunen som eier skal forholde seg til selskapene, skal skje i bystyre /formannskap. Når det er fattet vedtak, binder dette kommunens eierrepresentant(er) til å stemme i henhold til vedtaket. Den enkelte representant i eierorganene har følgelig et selvstendig ansvar for å innhente informasjon og avklare kommunens mål og strategier knyttet selskapets virksomhet, for å kunne ivareta rollen som eierrepresentant på en tilfredsstillende måte.

Kommunen fører tilsyn og kontroll med sine eierinteresser gjennom rapportering fra eierrepresentantene. Rapporteringen gjennomføres i formannskapet etter egen plan og målet er at alle selskapene skal være gjenstand for behandling minimum en gang i løpet av valgperioden.

Rådmannen

Rådmannen har ikke en formell rolle i eierstyringen av de kommunale selskapene. Rådmannen skal imidlertid, med hjemmel i kommuneloven § 23 nr. 2, legge til rette for den politiske eierstyringen av selskapene.

Rådmannens oppgaver/ansvar:

- saksbehandle og tilrettelegge
- ivareta dialog mellom kommune og selskap
- videreutvikle kommunens eierpolitikk
- utarbeide eierberetning knyttet til kommunens eierportefølje
- sørge for dokumentasjon og arkivering
- opplæring

Rådmannen er ansvarlig for å saksforberede eiersaker som skal til politiske behandling. Rådmannen skal videre bistå ordfører og kommunens representanter i å utøve eierstyring på vegne av kommunen og således sikre at beslutninger fra eier blir fattet i generalforsamling/representantskap.

Rådmannen skal legge til rette for nødvendig kontakt og dialog mellom selskap og eier utenom generalforsamling/representantskap, herunder forberede og delta på eiermøter samt sørge for informasjonsflyt mellom eier, styre og administrasjon.

Rådmannen skal bidra til å videreutvikle eierpolitikken gjennom å foreta en regelmessig revidering av eiermeldingen, fortrinnsvis hvert 4. år etter valg. Rådmannen skal videre foreta en årlig rapportering med henblikk på selskapenes resultater og utvikling gjennom eierberetningen av kommunens eierportefølje. Faktaopplysninger om det enkelte selskap skal oppdateres fortløpende. Vedtekter, avtaler, sakspapirer med videre skal arkiveres i henhold til kommunes retningslinjer på området.

Rådmannen skal også gjennomføre folkevalgtopplæring knyttet til eierstyring og selskapsledelse. Opplæring i den politiske eierrollen gjennomføres i bystyret hvert fjerde år etter valg. Kommunens representanter i selskapsorganene skal bevisstgjøres sin rolle som eierrepresentanter og hvilke interesser de skal ivareta. De skal ha kunnskap om eierstrategier og rapporteringsrutiner til eier.

Kontrollutvalget

Bystyret har både et tilsyns- og kontrollansvar for kommunens virksomhet. Kontrollutvalget har det løpende tilsynet på vegne av bystyret og skal påse at det føres kontroll med forvaltningen av kommunens interesser i selskaper og gjennomføre selskapskontroll av kommunalt eide selskaper.

Kontrollutvalgets oppgaver/ansvar:

- gjennomføre selskapskontroll

Selskapskontroll innebærer en kontroll av kommunens utøvelse av eierskapet (eierskapskontroll) og selskapets oppfølging av bystyrets vedtak og forutsetninger (forvaltningsrevisjon).

Kontrollutvalget skal utarbeide en plan for gjennomføring av selskapskontroll som vedtas av kommunestyret. Kontrollutvalget velger selv hvem som skal utføre selskapskontroller på dets vegne, jf. koml. § 80.

Kristiansund kommune kan sikre at kommunens interesser ivaretas i selskapene ved å utforme en tydelig eierskapspolitikk. En klart definert eierskapspolitikk vil gjøre det lettere å vurdere hvorvidt eierrepresentantene utøver eierstyring i tråd med bystyrets vedtak og hvorvidt selskapene følger opp styringssignaler fra eier. Eierskapspolitikken vil således understøtte selskapskontrollene. Selskapskontrollene vil igjen bidra til å sikre at eierskapspolitikken implementeres i styringen og driften av selskapene

2.2 Motiv for selskapsdannelse og eierskap

Motivet for å opprette et selskap eller gå inn i en etablert selskapsordning skal framgå av saksfremlegget som utgjør beslutningsgrunnlaget for kommunens vedtak. Motivet skal knyttes opp mot en av kommunens fem hovedkategorier.

Kommunen har ulike motiv og mål for å opprette et selskap eller gå inn i en etablert selskapsordning. Dette har også følger for hvordan eierstyringen innrettes. Det er hensiktsmessig å kategorisere motivet med eierskapet i enkelte hovedkategorier. En slik kategorisering bidrar til å tydeliggjøre og skape en bevissthet knyttet til kommunens mål med eierskapet. Motivet kan avledes fra selskapets formålsparagraf. Formålet definerer hvilke oppgaver som skal ivaretas og fastsetter den ytre rammen for selskapets virksomhet.

Effektivisering av tjenesteproduksjon

Selskapsdannelser som er motivert og begrunnet i hovedsak med at man ønsker å oppnå økt mengde av tjenester for de midlene som er til disposisjon.

Regionalpolitisk motivert

Selskapsdannelser som er motivert og begrunnet i at det styrker regionens muligheter og posisjon til å gjennomføre oppgaver i forhold til andre regioner og nasjonalt. Her kan også posisjonering for å utløse statlige midler/prioriteringer være en del av begrunnelsen.

Samfunnsøkonomisk motivert

Selskapsdannelser som er motivert og begrunnet i at kommunen gjennom selskapet vil oppnå totalt sett mer samfunnsøkonomisk gunstige resultater/gjennomføringer av oppgaver. Offentlig engasjement og styring i oppgaveløsningen vil stå sentralt i begrunnelsen for denne kategori selskaper.

Finansielt motivert

Selskapsdannelser hvor motivet og hovedbegrunnelsen for eierskapet er store muligheter for økonomisk utbytte av innskutt kapital og sterk begrensning av kommunens økonomiske risiko.

Politisk motivert

Selskapsdannelser der motivet og hovedbegrunnelsen for eierskapet er strategisk valg av å posisjonere kommunen/regionen. Hverken økonomi, hensynet til tjenesteyting med videre ligger som begrunnelse for denne kategori eierskap.

2.3 Etablering av selskap og valg av selskapsform

Valget om å etablere et selskap og valg av selskapsform skal framgå av saksfremlegget som utgjør beslutningsgrunnlaget for kommunens vedtak. Valget skal baseres på en analyse av kommunens styringsbehov og mål for virksomheten.

Valg av selskapsform påvirker muligheten for politisk styring og kontroll. Kommunen står i prinsippet fritt til selv å velge selskapsform, så fremt det ikke følger avgrensninger i lover og forskrifter for oppgaveområdet. Virksomhetens formål og karakter er avgjørende kriterier ved valg av selskapsform. Kommunen skal som eier påse at selskapsformen er tilpasset styringsbehovet samt oppgavene og funksjonen selskapet skal ivareta.

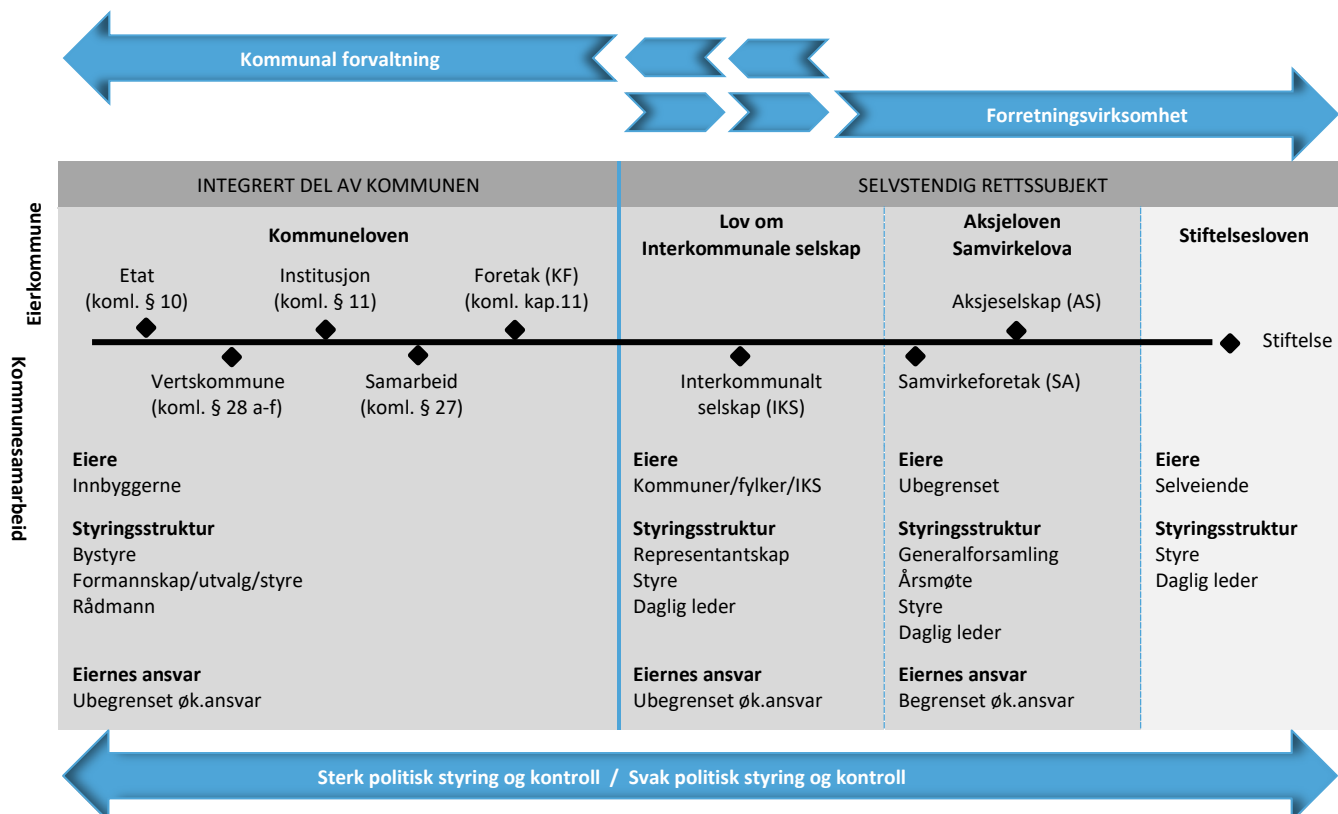
Kristiansund kommunen skal i forkant av en selskapsetablering analysere hvilke muligheter og begrensninger kommunen står overfor dersom det etableres et selskap framfor en mer tradisjonell kommunal organisering. En slik analyse vil avklare hvilke mål som kan oppnås ved en selskapsorganisering og synliggjøre tilhørende begrensninger knyttet til styring og kontroll av virksomheten. Analysen vil styrke både beslutningsgrunnlaget ved selskapsetableringer og danne et grunnlag for valg av en formålstjenlig selskapsform. En tilsvarende analyse skal ligge til grunn for omdanning av etablerte selskaper til nye selskaps-/ organisasjonsformer eller tilbakeføring av virksomhet til kommunen som rettssubjekt.

Vurderinger som bør ligge til grunn for valg av selskapsform

- økonomiske forpliktelser
- skatte- og avgiftsmessige forhold
- fleksibilitet på eiersiden
- behov og mulighet for styring
- delegering av myndighet
- forholdet til lover/forskrifter og overordnede kommunale planer/strategier
- vurdering av risiko

Nedenstående figur illustrerer bystyrets mulighet for styring og kontroll ved ulike organisasjonsformer.

Figuren viser at selskapsformer som er tiltenkt forretningsmessig virksomhet med et begrenset ansvar for eierne også medfører begrensede styringsmuligheter for eierne. De ulike selskapsformene er nærmere beskrevet i [kapittel 3](#).

2.4 Overordnede prinsipper for eierstyring

Prinsippene skal bidra til god og effektiv forvaltning og utvikling av selskaper hvor kommunen har eierinteresser, samt gi tydelige styringssignaler i samsvar med de målsettinger og strategier kommunen har for sitt eierskap.

Prinsippene supplerer gjeldende lovgivning på området samt spesielle bestemmelser om eierstyring fastsatt for det enkelte selskap i vedtekter, aksjonæraftale med videre.

Prinsipp 1 - Selskapsspesifikke eierstrategier:

Kommunen skal utarbeide en eierstrategi for hvert enkelt selskap, som angir hvorfor den er eier og hva kommunen vil med sitt eierskap.

Prinsipp 2 - Aktivt eierskap:

Kommunens eierstyring skal utøves gjennom formelle eierkanaler og utøvelsen av eierskapet skal være politisk forankret.

Prinsipp 3 - Åpenhet:

Det skal være åpenhet knyttet til kommunens eierskap og selskapenes virksomhet, basert på prinsippet om meroffentlighet.

Prinsipp 4 - Samfunnsansvar:

Kommunens eierskap skal bidra til å fremme samfunnsansvarlig forretningsdrift og en bærekraftig samfunnsutvikling.

Prinsipp 5 - Kapitalstruktur:

Kommunen skal bidra til å sikre at selskapene har en kapitalstruktur som er tilpasset formålet med eierskapet og selskapets situasjon.

Prinsipp 6 - Styresammensetning:

Kommunen som eier skal legge til rette for at det oppnevnes et styre som har kompetanse, kapasitet og mangfold ut ifra selskapets egenart.

Prinsipp 7 - Styrets rolle og oppgaver:

Styret skal på et uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle i forhold til forvaltning og organisering av virksomheten, og ivareta den strategiske ledelse av selskapet.

Prinsipp 8 - Godtgjørelse:

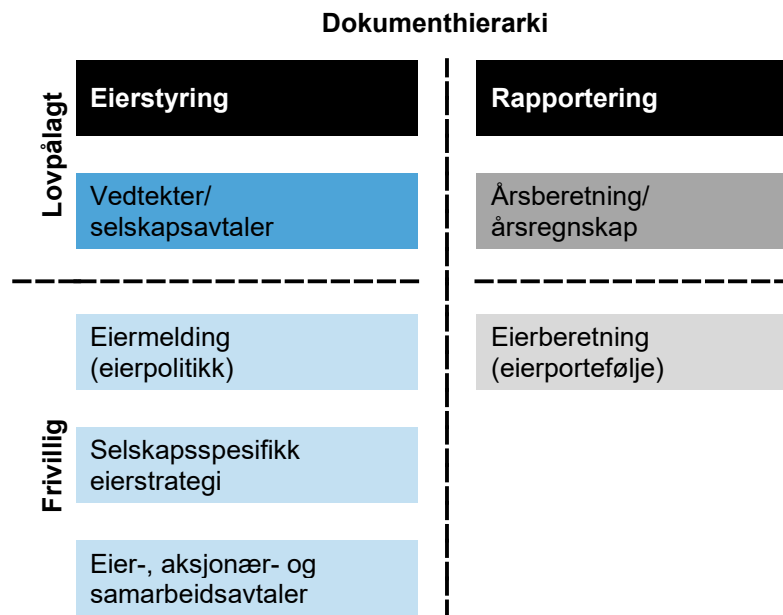
Godtgjørelsen til styret skal være slik at den fremmer verdiskapningen i selskapene og fremstår som rimelig ut fra styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet.

Prinsipp 9 - Internkontroll:

Styret skal påse at selskapet har god internkontroll og hensiktsmessige systemer for risikostyring i forhold til virksomhetens karakter.

Figuren under viser hvilke styringsdokumenter som inngår i kommunens eierstyring og selskapenes/ kommunens rapportering.

2.4.1 SELSKAPSSPESIFIKKE EIERSTRATEGIER

Kommunen skal utarbeide en eierstrategi for hvert enkelt selskap, som angir hvorfor den er eier og hva kommunen vil med sitt eierskap.

Ved etablering av nye selskap skal forslag til eierstrategi framgå av saksfremlegget som utgjør beslutningsgrunnlaget for kommunens vedtak. Eierstrategiene skal revideres jevnlig. En klar og presis eierstrategi er en grunnleggende forutsetning for aktiv eierstyring.

Kristiansund kommune angir mål og strategier for virksomheten til kommunale selskap gjennom å godkjenne vedtekter, selskapsavtaler, aksjonæravtaler, samarbeidsavtaler med videre. Kommunen angir for eksempel den ytre rammen for selskapenes virksomhet i formålsparagrafen. Målangivelsen i ordinære styringsdokumenter er ofte generell og i liten grad gjenstand for revidering. Det kan av den grunn være hensiktsmessig å supplere ordinære styringsdokumenter med selskapsspesifikke eierstrategier.

De selskapsspesifikke eierstrategiene skal gi uttrykk for kommunens mål med eierskapet og forventninger til selskapets virksomhet. Eierstrategiene skal supplere øvrige prinsipper for eierstyring med retningslinjer som er tilpasset selskapenes egenart. Eierstrategiene skal blant annet danne grunnlag for selskapets utarbeidelse av virksomhets-/ forretningsstrategier, og gjøre det lettere for styret å forvalte selskapet i tråd med eiernes interesser. Eierstrategiene skal også gjøre det lettere for kommunens representanter i eierorganene å stemme i tråd med bystyrets intensjon i saker som behandles av eierorganet.

Eierstrategiene skal:

- uttrykke kommunens mål med eierposisjonen
- uttrykke forventninger til samfunnsansvar, utbytte/avkastning- og risikoprofil
- avgrense selskapets kjernevirksomhet
- bidra til å avklare roller, ansvar og myndighet for de styrende organ
- angi retningslinjer for styresammensetning
- fastsette retningslinjer for samhandling mellom selskapet og eierne

Eierne, styret og den daglige ledelsen har ansvar for å følge opp strategien innenfor de respektive ansvarsområdene. Styret skal realisere mål, krav og forventninger som er angitt i eierstrategien. Eierne skal følge opp strategien overfor styret gjennom den ordinære eierdialogen, det vil si gjennom eierorganet, eiermøter eller kontaktmøter.

2.4.2 AKTIVT EIERSKAP

Kommunens eierstyring skal utøves gjennom formelle eierkanaler og utøvelsen av eierskapet skal være politisk forankret.

Eierstyringen skal utøves på et overordnet nivå og ikke gripe inn i styrets myndighetsområde og den daglige ledelsen av selskapene.

Kommunen som eier skal fremme sine eierinteresser gjennom generalforsamling (AS), representantskapsmøte (IKS) og foretaksmøte (KF). Den politiske debatt og vedtak om hvordan kommunen som eier skal forholde seg til selskapene, skal skje i bystyret. Bystyret vil som eier av et selskap utøve indirekte styring gjennom å oppnevne kommunens representanter til eierorganet og videre instruere/legge føringer for representantenes stemmegivning i eierorganet.

Eierorganets oppgaver, ansvar og myndighet følger av selskapsformen. Det redegjøres nærmere for sammensetning, oppgaver, ansvar og myndighet for de ulike selskapsformene i [kapittel 3](#).

Eiermøter

Eierskap utøves og eierbeslutninger fattes i generalforsamling for aksjeselskaper og representantskapsmøte for interkommunale selskaper. Likevel kan selskapene ha behov for å varsle og informere eierne om saker av betydning for eierskapet, og eierne kan ha behov for å forberede saker i forkant av generalforsamling/representantskapsmøte. Eiermøtene vil være en uformell arena for avklaringer, samordning og informasjonsutveksling.

Det er vanlig at styreleder og representanter fra administrasjonen i selskapet deltar på eiermøter. Den enkelte eierkommune er ofte representert ved ordfører og rådmann. Det kan være naturlig at også eierorganet deltar på møtene.

2.4.3 ÅPENHET

Det skal være åpenhet knyttet til kommunens eierskap og selskapenes virksomhet, basert på prinsippet om meroffentlighet.

Det er hovedsakelig offentleglova og kommuneloven som vil være styrende for hvordan kommunen og kommunale selskap praktiserer åpenhet og innsyn.

Kommunen skal:

- legge fram en Eiermelding én gang i valgperioden som skal bidra til å skape åpenhet knyttet til rammene for kommunens Eierstyring
- legge fram en årlig Eierberetning som omhandler kommunens Eierportefølje
- utarbeide selskapsspesifikke Eierstrategier som sikrer åpenhet knyttet til forvaltningen av eierskapet i det enkelte selskap
- behandle Eierspørsmål av stor strategisk/ prinsipiell betydning i offentlige politiske saker
- legge ut relevant informasjon om kommunens eierskap lett tilgjengelig på kommunens hjemmeside

Eiermøter og generalforsamlinger skal normalt være offentlige. Dette gjelder likevel ikke dersom åpenhet skader selskapets eller kommunens interesser, og kommuneloven og offentleglova gir hjemmel for å lukke møtet og / eller holde dokumenter unntatt fra offentlighet.

Kommunen forutsetter at selskaper som er omfattet av offentleglova, iverksetter tiltak som sikrer åpenhet og innsyn i samsvar med lovens krav.

2.4.4 SAMFUNNSANSVAR

Kommunens eierskap skal bidra til å fremme samfunnsansvarlig forretningsdrift og en bærekraftig samfunnsutvikling.

Kommunen skal uttrykke forventninger til selskapenes ivaretagelse av samfunnsansvaret i blant annet Eiermelding og de selskapsspesifikke Eierstrategiene. Samfunnsansvar skal videre være et sentralt tema i Eierdialogen med selskapene.

Styret og den daglige ledelsen har ansvaret for å integrere samfunnsansvar i forretningsdriften. Kommunens representanter i Eierorganene skal også arbeide for at selskapene inkorporerer samfunnsansvar i forretningsdriften.

Kommunen forventer at kommunale selskap integrerer etiske, miljømessige og sosiale hensyn utover gjeldende lovkrav.

2.4.5 KAPITALSTRUKTUR

Kommunen skal bidra til å sikre at selskapene har en kapitalstruktur som er tilpasset formålet med eierskapet og selskapets situasjon.

Kommunen skal angi spesifikke avkastningskrav og utbytteforventninger til selskapene i Eierstrategien.

Kommunen har hovedsakelig et langsiktig perspektiv på investeringene i selskapene, og skal av den grunn fastsette langsiktige resultatkrav overfor styret, som kan fremme verdiskapning i selskapet. Resultatkravene er nødvendige for å kunne vurdere selskapenes utvikling over tid opp mot kommunens mål med engasjementet. Resultatkravene vil omfatte forventninger til avkastning i form av utbytte eller verdistigning på innskutt kapital. Resultatkravene kan imidlertid også omfatte andre parameter som for eksempel kvaliteten på tjenestene. Fellesnevneren for resultatkravene er at de skal legge til rette for en langsiktig verdiskapning.

2.4.6 STYRESAMMENSETNING

Kommunen som eier skal legge til rette for at det oppnevnes et styre som har kompetanse, kapasitet og mangfold ut ifra selskapets egenart.

- Det skal oppnevnes styremedlemmer som har kompetanse, erfaring, kapasitet og egenskaper som bidrar til at styret som et kollegium kan forvalte selskapet på en forsvarlig måte i tråd med formålet.
- Styret bør ha varamedlemmer i numerisk rekkefølge for å sikre kontinuitet og kompetanse i styret.
- Det bør tilstrebes lik kjønnsrepresentasjon i styrene, uavhengig av selskapsform.

Styret skal sammensettes i tråd med gjeldene lovkrav. Sammensetningen reguleres også av vedtekter, selskapsavtaler og aksjonæravtaler. Styrene oppnevnes formelt av eierorganene.

Nye habilitetsregler¹ medfører at folkevalgte som også er styremedlemmer blir automatisk inhabile ved behandling av saker i kommunale organer der selskapet er part. Dette innebærer at ledere og styremedlemmer i selskapet ikke kan tilrettelegge grunnlaget for avgjørelser i kommunen, eller delta i behandlingen av saker i bystyret hvor selskapet er part. Man bør være oppmerksom på dette ved valg av styremedlemmer som ofte kan komme i situasjoner som medfører slik inhabilitet.

Kommunen skal utøve eierstyring gjennom eierorganene, og ikke gjennom styret der representantene har et personlig verv. Representanter i eierorganene vil ikke være inhabile når folkevalgte organer behandler saker der selskapene er part

2.4.7 STYRETS ROLLE OG OPPGAVER

Styret skal på et uavhengig grunnlag ha en aktiv rolle i forhold til forvaltning og organisering av virksomheten, og ivareta den strategiske ledelse av selskapet.

Rolle

Styrets overordnede ansvar for forvaltningen av selskapet er hjemlet i lov. Styret er ansvarlig for at virksomheten drives innenfor de rammer som følger av selskapets formål og vedtak fattet i generalforsamling. Styret skal føre tilsyn med den daglige ledelsen og selskapets virksomhet for øvrig.

Styrets leder har et særlig ansvar for å sikre at styret fungerer godt og at det oppfyller sine forpliktelser. Styreleder har også en rolle i forbindelse med gjennomføringen av møter i eierorganet. Styreleder skal tilrettelegge for en god dialog i eierorganet mellom eierne, styret og den daglige ledelsen i selskapet.

Medlemmene av selskapenes styrer er personlig valgte og skal ivareta selskapenes interesser som sådan. Styrerepresentantene har videre et kollektivt og personlig ansvar for å følge styrets arbeid, jfr. aksjeloven kap. 17 og IKS-loven § 38. Styrerepresentantene er således representant for selskapet, ikke for eier.

Daglig leder er ansvarlig for den daglige ledelse av selskapet og skal følge de retningslinjer og pålegg styret har gitt. På grunn av styrets kontrollansvar overfor daglig leder, ønsker ikke Kristiansund kommune at daglig leder sitter i styret i selskaper hvor kommunen har eierinteresser.

De enkelte styremedlemmer og daglig leder i et aksjeselskap er ved sin forvaltning av selskapet underlagt personlig erstatnings- og strafferettslig ansvar.

Oppgaver

Styret bør fastsette rutiner og retningslinjer som supplerer lovgivningen for å sikre en god selskapsledelse. Hvorvidt det vil være formålstjenlig å implementere de enkelte rutinene vil avhenge av blant annet selskapenes størrelse og virksomhet.

Styret bør:

- Fastsette instruks for styret og den daglige ledelsen med særlig vekt på en klar intern ansvars og oppgavefordeling.
- Fastsette en årlig plan for sitt arbeid med vekt på mål, strategi og gjennomføring.
- Foreta en egevaluering hvert år med hensyn til både kompetanse og utført arbeid.
- Gjennomføre egne styreseminarer med fokus på roller, ansvar og oppgaver. Gi mulighet for styreopplæring for nye styremedlemmer.

¹ Automatisk inhabilitet – forvaltningslovens § 6 første ledd bokstav e (lovendringen trådte i kraft 1. november 2011).

- Gi en samlet redegjørelse for selskapets styring og ledelse i en årsrapport.
- Vurdere behovet for styreforsikring.
- Registrere verv i styrevervregisteret
- Ivareta en uavhengig kontrollfunksjon overfor selskapets ledelse på vegne av eierne.
- Sikre likebehandling av eierne.

Styret skal sikre en tilfredsstillende rapportering og informasjonsflyt til eierne. Kristiansund kommune skal til enhver tid ha relevant, oppdatert og korrekt informasjon om selskapenes virksomhet, organisering og resultater. Rapporteringen fra selskapene danner grunnlaget for en aktiv og forutsigbar eieroppfølging. Selskaper skal rapportere i tråd med gjeldende lovkrav.

Figuren under redegjør for rapporteringskravene for den enkelte selskapsform.

	Årsregnskap/ årsberetning	Eierorgan - sakliste/ dokumenter/protokoll	Styret - sakliste/ dokumenter/protokoll
Kommunale foretak (KF)	x		x
Interkommunale samarbeid	x	x	
Interkommunale selskap (IKS)	x	x	x
Aksjeselskap (AS)	x	x	x

2.4.8 GODTGJØRELSE

Godtgjørelsen til styret skal være slik at den fremmer verdiskapningen i selskapene og fremstår som rimelig ut fra styrets ansvar, kompetanse, tidsbruk og virksomhetens kompleksitet.

Kommunens representanter i eierorganene skal bidra til å holde styrenes godtgjørelse på et moderat nivå. Nivået på godtgjørelsen skal være høyt nok til at eierne kan rekruttere styremedlemmer som besitter nødvendig kompetanse. Godtgjørelsen skal imidlertid framstå som rimelig med henblikk på ansvar, kompetanse/erfaring, tidsbruk, virksomhetens kompleksitet og nivået på godtgjørelse til styrene i sammenlignbare selskaper.

For interkommunale selskap, aksjeselskap og de øvrige selskapsformene blir godtgjørelsen til styret fastsatt av eierorganet. Eierorganet skal også fastsette nivået på egen godtgjørelse med utgangspunkt i fastsatte kriterier eller relevante bestemmer i selskapsavtaler og andre styringsdokumenter.

Styret bør fastsette hovedprinsippene i selskapets lønnspolitikk, herunder kriterier for fastsetting av lederlønninger. Prinsippene bør bidra til sammenfallende interesser mellom eierne og ledere.

2.4.9 INTERNKONTROLL

Styret skal påse at selskapet har god internkontroll og hensiktsmessige systemer for risikostyring i forhold til virksomhetens karakter.

Kommunale selskap forvalter betydelige verdier på vegne av fellesskapet og leverer samfunnskritiske tjenester innenfor en rekke sektorer. Kommunen skal uttrykke forventninger til selskapenes systemer for internkontroll og risikostyring for å sikre at selskapene forvaltes i tråd med eiernes vedtak/intensjoner, unngå mistanker om misligheter, sikre eiernes investeringer og selskapets eiendeler med videre.

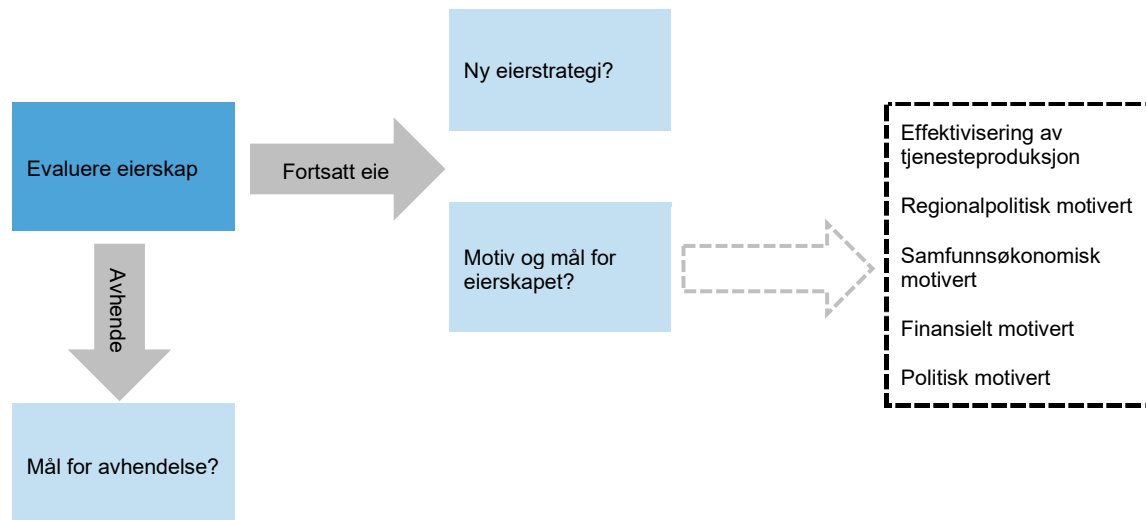
Styrets forvaltnings-, tilsyns- og kontrollansvar framgår av lovgivningen som regulerer den enkelte selskapsform. Forventningene til selskapenes internkontroll og risikostyring vil både presisere og supplere lovgivningen.

2.5 Evaluering av kommunale eierskap

Kommunen bør foreta løpende evalueringer av sitt eierskap. En slik evaluering bør foretas uavhengig av de politiske forhold i kommunen.

Vesentlige endringer i forhold² som påvirker selskapene kan resultere i at kommunen må endre sin eierstrategi. I tillegg kan både motivet og målet med eierskapet ha endret seg over tid. Kommunen bør derfor evaluere også dette i forbindelse med revideringen av eierstrategien for det enkelte selskap. En revisjon bør gjennomføres minimum én gang i valgperioden. Eierne bør også jevnlig vurdere behovet for å revidere øvrige styringsdokumenter.

Prosessen er illustrert i figuren under.

² Lover, markedsforhold, økonomisk stilling, behov og prioriteringer.

3 Selskapsformer

Nedenfor presenteres de mest brukte selskapsformene og rammene for kommunens utøvelse av eierskap gjennom de formelle kanalene for eierstyring.

3.1 Kommunale foretak (KF)

RETTLIG STILLING OG LOVGIVNING

Kommunale foretak reguleres av kommunelovens kapittel 11.

I likhet med kommunale virksomheter, er foretaket en del av kommunen som rettssubjekt. Foretaket er ikke et eget selskap med rettslig eller økonomisk selvstendighet. Det kommunale foretaket er en del av kommunen og er dermed underlagt bystyret som øverste myndighet. Gjennom vedtektenes formålsbestemmelse fastsetter bystyret den virksomhet foretaket skal drive og den ytre rammen for styrets myndighet. Bystyret kan gjennom vedtektene eller andre typer vedtak gi bindende pålegg for foretaket. Både stifting og oppløsning av kommunale foretak vedtas av bystyret.

SELSKAPSFORMENS EGNETHET

Reglene om kommunalt foretak tar særlig sikte på å gi et alternativ for mer selvstendig organisering av kommunale oppgaver. Organisasjonsformen benyttes som regel når både forretnings- og samfunnsmessige hensyn skal ivaretas. Det er imidlertid ikke begrensninger i selve loven med henhold til hvilke oppgaver kommunen kan legge inn i et kommunalt foretak.

STYRENDE ORGAN

Kommunale foretak skal ledes av et styre og en daglig leder, jf. koml. § 64. Både styret og daglig leder er obligatoriske organer. Styret er direkte underordnet bystyret som er foretakenes eierorgan. Foretakene er en del av kommunen som rettssubjekt. Bystyret er således direkte overordnet styret i et kommunalt foretak og utgjør foretakets generalforsamling. Bystyret fastsetter rammene for styrets myndighet og foretakenes virksomhet gjennom vedtektene.

Styret, herunder styrets leder og nestleder, velges av bystyret selv, jf. § 65. Bystyrets valgmyndighet kan ikke delegeres. Det er styret i foretaket som ansetter daglig leder. Daglig leder står i et direkte underordnings- og ansvarsforhold til styret som igjen er underlagt bystyret. Styret skal i henhold til lovens § 67 nr. 3 føre tilsyn med daglig leders ledelse av virksomheten. Daglig leder kan ikke være medlem av styret, jf § 65. Det er ikke tillatt at rådmann sitter i styret i kommunale foretak.

ARBEIDSGIVERANSVARET

Daglig leder har det overordnede ansvaret for de ansatte i kommunale foretak. Kommunens overordnede arbeidsgiverpolitikk legger rammene også for kommunale foretak. Ved brudd i lønnsforhandlinger trer konserntankegangen inn, slik at ved et brudd oppstått i et foretak, får virkninger for hele det angjeldende området i kommunen. Kommunale foretak er medlem av Kommunenes Sentralforbund (KS) gjennom sin tilhørighet til Kristiansund kommune. Medlemskapet omfatter også KS arbeidsgivervirksomhet. Foretakene er således bundet av gjeldende Hovedavtale og Hovedtariffavtale. Foretaket kan være medlem av KS Bedrift.

KOMMUNENS ØKONOMISK ANSVAR OG RISIKO

Kristiansund kommune er fullt ut ansvarlig for foretakenes forpliktelser som følge av at foretakene er en del av kommunen som rettssubjekt. Foretakene kan således ikke slås konkurs. Dersom foretakenes virksomhet avvikes eller overføres til en annen organisasjonsenhet vil kommunen fortsette å hefte for forpliktelser som foretaket har pådratt kommunen.

Som en del av kommunen er foretaket underlagt bystyrets budsjettmyndighet. Dette betyr at de kommunale budsjettene setter rammer for foretakets virksomhet, og styret er bundet av kommunens budsjett. Foretakets forpliktelser er kommunens forpliktelser, og kommunen er kontraktsmotpart i de avtalene som foretaket inngår.

STYRING, TILSYN OG KONTROLL

Kristiansund kommunes eierstyring av foretakene reguleres blant annet. av kommuneloven, vedtektene og eierstrategiene. Foretakene er en del av kommunen som rettssubjekt og bystyret er således foretakenes øverste myndighet. Eierstyring utøves følgelig gjennom bystyret som er foretakenes eierorgan.

Kommunens styrings- og kontrollmuligheter er flere og mer omfattende i kommunalt foretak enn i selvstendige selskaper. Av forskrift til Kommuneloven følger regler for årsbudsjett og økonomiplan, og krav til årsregnskap og

årsberetning, perioderapporter, samt krav om KOSTRA-rapportering. Kontrollutvalget skal behandle årsberetning og årsregnskap fra foretakene, før disse behandles av bystyret.

Kommunale foretak har en selvstendig stilling i forhold til kommunens administrasjon. Det innebærer at rådmannen ikke har instruksjons- eller omgjøringsmyndighet overfor daglig leder. Rådmannen kan imidlertid instruere daglig leder om ikke å iverksette et tiltak eller en sak før bystyret har behandlet saken. Rådmannen har således mulighet for å legge en slik sak frem for bystyret. I saker som foretakene fremmer til bystyret har rådmannen i medhold av kommuneloven § 23 ansvar for fullstendig saksbehandling. Rådmannen skal følgelig også i disse sakene legge frem sin vurdering og innstilling til bystyret.

3.2 Interkommunale samarbeid

3.2.1 INTERKOMMUNALT SAMARBEID § 27

RETTLIG STILLING OG LOVGIVNING

Interkommunale samarbeid reguleres av bestemmelsene i kommunelovens § 27.

Samarbeidet kan gjennom vedtektene gis ansvar og myndighet som medfører at samarbeidet har status som eget rettssubjekt.

SELSKAPSFORMENS EGNETHET

To eller flere kommuner og/eller fylkeskommuner kan opprette et eget styre til løsning av felles oppgaver. Bystyret gjør selv vedtak om opprettelse av slikt styre.

STYRENDE ORGAN

Samarbeidene ledes av et styre. Styret for et interkommunalt samarbeid må tildeles en viss selvstendig avgjørelsesmyndighet, men den må begrenses til avgjørelser som angår virksomhetens drift og organisering. Dette innebærer at styrets myndighet er begrenset i forhold til det som gjelder for styret i et interkommunalt selskap. Styrets rolle og forhold til samarbeidskommunene må utformes i vedtektene.

STYRING, TILSYN OG KONTROLL

Vedtektene til et interkommunalt samarbeid fastsettes av deltakerne. Bystyret fastsetter således rammen for styrets myndighet og samarbeidets forhold til deltakerkommunene.

3.2.2 VERTSKOMMUNESAMARBEID § 28 A-K

RETTLIG STILLING OG LOVGIVNING

Vertskommune samarbeid reguleres av bestemmelsene i kommunelovens kapittel 5 A § 28 a – k.

Vertskommunesamarbeid er ikke egne rettssubjekt, men forankret i en avtale som må vedtas av bystyret selv.

SELSKAPSFORMENS EGNETHET

Et vertskommunesamarbeid er egnet der én kommune påtar seg tjenesteproduksjon for seg selv og en eller flere kommuner.

STYRENDE ORGAN

I et administrativt vertskommunesamarbeid delegerer samarbeidskommuner myndighet til rådmannen i vertskommunen. Selv om en kommune overlater en oppgave til en annen, har den fortsatt ansvaret for at oppgaven utføres forsvarlig og i overensstemmelse med lover og regler. Vertskommunen har påtatt seg et oppdrag på vegne av den andre kommunen, og oppdragsgiver har ansvar for å føre tilsyn med hvordan oppdraget utføres, å gi beskjed hvis det er svikt, og om nødvendig ta saksområdet tilbake og selv ta ansvaret for den.

ARBEIDSGIVERANSVARET

Arbeidsgiveransvaret tilligger vertskommunen.

KOMMUNENS ØKONOMISK ANSVAR OG RISIKO

Det økonomiske oppgjøret mellom kommunene og vertskommunen skal angis i samarbeidsavtalen.

STYRING, TILSYN OG KONTROLL

Folkevalgte organer i en vertskommune har ikke instruksjons- eller omgjøringsmyndighet ved delegert myndighet, jf. §§ 28b nr. 1 og 28c nr. 3. En samarbeidskommune kan gi vertskommunen instruks om utøvelsen av den delegerte myndighet i saker som alene gjelder samarbeidskommunen eller berørte innbyggere. For vedtak vertskommunen treffer etter delegasjon fra en samarbeidskommune, har samarbeidskommunen samme omgjøringsmyndighet som etter forvaltningsloven § 35 første ledd.

Kommunen utøver ikke eierstyring overfor samarbeidet, hverken som vertskommune eller samarbeidskommune.

3.3 Interkommunale selskap (IKS)

RETTLIG STILLING OG LOVGIVNING

Interkommunale selskap reguleres av lov om interkommunale selskaper.

Loven hjemler at interkommunale selskap er egne rettssubjekt, som både rettslig og økonomisk er skilt fra deltakerkommunene. Selskapet har følgelig sin egen formue og sine egne inntekter, og svarer selv for sine forpliktelser. Det er selskapet selv som inngår og er part i avtaler og har partsstilling i rettssaker og overfor forvaltningsmyndighetene.

Det skal opprettes en skriftlig selskapsavtale for interkommunale selskaper. Bystyret skal selv vedta selskapsavtalen.

SELSKAPSFORMENS EGNETHET

I et interkommunalt selskap kan kun kommuner og fylkeskommuner være deltakere. Lovpålagte oppgaver, samt tjenester der det kan være regningssvarende og strategisk å løse oppgavene felles er eksempler på virksomhet som egner seg for denne selskapsformen. Tilsvarende gjelder regionale utviklingsoppgaver, prosjekter og anlegg. Myndighets- og forvaltningsoppgaver vil kreve overføring av myndighet dersom oppgavene legges til et interkommunalt selskap, og det kan være begrensninger i særlovgivning som gjør at bystyret ikke kan delegere slik myndighet. Slike vurderinger må gjøres i forhold til at selskapet er eget rettssubjekt.

STYRENDE ORGAN

Interkommunale selskaper skal ledes av et representantskap, styre og daglig leder. Representantskapet er selskapets øverste myndighet. Representantskapet er eiernes organ, og deltakerkommunenes eiermyndighet utøves av representantskapet. Dette innebærer at den enkelte deltakerkommune ikke kan utøve eiermyndighet direkte overfor selskapets styre eller administrasjon. Hver deltakerkommune skal ha minst ett medlem i representantskapet. Deltakerkommunene kan gjennom representantskapet treffe vedtak som binder styret, og det kan omgjøre vedtak som styret har truffet. Gjennom en rekke bestemmelser legger loven om interkommunale selskaper særlige oppgaver til representantskapet.

Et interkommunalt selskap skal ha et styre og en daglig leder som står ansvarlig for forvaltningen av selskapet. Det hører under styret å forvalte selskapet på vegne av deltakerkommunene. Styret leder selskapets virksomhet og har ansvar for at de verdier som deltakerne har i selskapet, brukes forsvarlig og i tråd med formålet for selskapet. I forvaltningen av selskapet er styret underlagt representantskapet, og det må følge vedtak og retningslinjer som dette fastsetter. Styrets forvaltningsmyndighet må videre utøves innenfor rammen av selskapsavtalen og selskapets årsbudsjett.

ARBEIDSGIVERANSVARET

Daglig leder ansettes av styret med mindre det er vedtektsfestet at daglig leder skal ansettes av representantskapet. Ansatte har selskapet som sin arbeidsgiver, med daglig leder som øverste administrative leder.

KOMMUNENS ØKONOMISKE ANSVAR OG RISIKO

Et særtrekk ved interkommunale selskaper er at hver av deltakerne har et ubegrenset ansvar for en prosent eller en brøkdel av selskapets samlede forpliktelser. Dette skiller interkommunale selskaper fra aksjeselskap, hvor deltakeransvaret er begrenset. Gjennom selskapsavtalen kan ansvaret begrenses. Samlet skal deltakernes ansvarsandeler utgjøre selskapets samlede forpliktelser. I Selskapsavtalen kan det hjemles muligheter for å bygge opp fond for gjennomføring av investeringer og til nødvendig driftskapital. Fondsoppbyggingen skal stå i forhold til selskapets oppgave og forpliktelser. Av Lov om interkommunale selskaper § 29 følger det at etter forslag fra styret eller med styrets samtykke kan representantskapet beslutte utdeling av selskapets midler. Det kan skje etter regnskapet for sist regnskapsåret er fastsatt.

STYRING, TILSYN OG KONTROLL

Kristiansund kommunes eierstyring av interkommunale selskap reguleres bant annet. av inntomsel. med tilhørende forskrifter, selskapsavtaler og eierstrategier. Kommunens eierstyring skal kun utøves gjennom representantskapet som er selskapets eierorgan, jf. § 7.

Av forskrifter til lov om interkommunale selskaper følger regler om årsbudsjett og økonomiplan, og krav til årsregnskap og årsberetning. Av forskriftene følger også regler om periodevis rapportering, samt krav om KOSTRA-rapportering. Interkommunale selskaper er videre omfattet av bestemmelsene om selskapskontroll i kommunelovens kapittel 12, samt forskriftene om revisjon og kontrollutvalg i kommuner og fylkeskommuner.

3.4 Aksjeselskap (AS)

RETTLIG STILLING OG LOVGIVNING

Aksjeselskap reguleres av lov om aksjeselskaper.

Et aksjeselskap er et eget rettssubjekt og kan ha en eller flere deltakere. Lovgivningen setter ingen grenser for hvem som kan være aksjeeier i et aksjeselskap. Det viktigste trekket ved selskapsformen er at aksjeeierne ikke er ansvarlig for selskapets forpliktelser annet enn for innskutt kapital. Et aksjeselskap som ikke er i stand til å oppfylle sine forpliktelser, kan tas under konkursbehandling. Et motstykke til ansvarsbegrensningen er at selskapets eiere ikke rår fritt over selskapets inntekter og formue.

Aksjonæravtaler benyttes ofte for å spesifisere og klargjøre forholdet mellom aksjonærene innenfor ulike saksområder.

SELSKAPSFORMENS EGNETHET

Selskapsformen kan være tjenlig dersom man ønsker å ha ulike grupper av eiere eller legge til rette for at flere, både fysiske og juridiske personer, kan være eiere. Selskapsformen innebærer altså fleksibilitet på eiersiden. Innretningen av selskapsformen bygger på den risiko som slik konkurranseeksponert virksomhet innebærer. Selskapsformen egner seg der kommunen ønsker å ha et helt avklart begrenset ansvar til innskutt kapital.

STYRENDE ORGAN

Generalforsamlingen er selskapets øverste myndighet og eiernes organ i selskapet. Generalforsamlingen kan treffe vedtak i alle selskapsaker, med mindre loven forbeholder avgjørelsesmyndigheten for andre organer. I generalforsamlingen møter kommunen normalt med en representant.

Styret har det overordnede ansvar for forvaltningen av selskapet. Som hovedregel er det styret som ansetter daglig leder og er dennes overordnede. Daglig leder skal styre selskapet etter de planer, retningslinjer og prinsipper styret har vedtatt.

STYRING OG KONTROLL

En aksjonær har ulike rettigheter i et selskap beroende på hvor stor andel av selskapet vedkommende eier. For kommunen er det derfor viktig at eierandelen er tilpasset kommunes formål med eierskapet. Dersom kommunen har strategiske målsetninger for sitt eierskap bør kommunen ha kontroll med selskapet ved å eie 50 % eller mer av de stemmeberettigede aksjene i selskapet. Dersom kommunen ønsker maksimal frihet over selskapet bør kommunen eie selskapet fullt ut. Dersom eierskapet er av mer finansiell karakter er det ikke så betydningsfullt hvor stor andel av selskapet kommunen eier.

- 100 % (aksjer og stemmer)
I en slik situasjon trenger ikke eieren å ta hensyn til rettigheter og regler som ellers gjelder for å verne de øvrige aksjonærene. Et heleid selskap kan ses på som et datterselskap i et konsern, der kommunen representerer konsernet eller morselskapet.
- 90 % (aksjer og stemmer)
Dersom en aksjonær eier over 90 % av aksjekapitalen og stemmene i et aksjeselskap, kan vedkommende majoritetsaksjonær tvangsutløse øvrige aksjonær i selskapet, og konsernbidrag kan gis mellom selskap i konsernforhold.
- 67 % (stemmer)
Vedtak om endring av et selskaps vedtekter forutsetter minst to tredeler av stemmene. Det samme gjelder beslutninger om fusjon eller fisjon, vedtak om forhøyelse eller nedsettelse av aksjekapitalen, opptak av konvertible lån, vedtak om omdanning og vedtak om oppløsning av selskapet.
- 50 % (stemmer)
Eksempel på beslutninger som fattes med alminnelig flertall er valg av styremedlemmer, godkjenning av årsregnskap og vedtak om utdeling av utbytte. Vedtekter og aksjonæravtaler kan regulere behov for bredere, men ikke snevrere tilslutning ved slike saker.
- 34 % (stemmer)
Dersom en aksjonær har mer enn en tredjedel av stemmene, vil denne normalt ha negativ kontroll over mange av de vesentligste beslutningene i selskapet. Særlig gjelder dette vedtektsendringer.

KOMMUNENS ØKONOMISKE INTERESSER

Økonomisk risiko i forhold til eierandel i aksjeselskaper er direkte knyttet til verdien av aksjekapitalen, som kommunen har skutt inn. Selskapets midler disponeres av selskapets styre og daglig leder. Ønsker kommunen(e) som eier selskapet å ta ut midler, må dette skje etter aksjelovens regler om utdeling av utbytte eller fondsemissjon. Utdeling av utbytte til eierne kan bare foretas etter forslag fra styret og må vedtas av generalforsamlingen. Innenfor rammen av aksjeloven kan det gjennom aksjonæravtalen hjemles ytterligere handlingsregler for disponering av selskapets overskudd. Dette vil være bindende for styrets innstilling og generalforsamlingens vedtak.

Kristiansund kommune

I medvind uansett vær

Postboks 178, 6501 Kristiansund N, Telefon 71 57 40 00, faks 71 57 40 11.
postmottak@kristiansund.komune.no – www.kristiansund.no